

Entrevista al dirigent sud-africà Nelson Mandela

Oblidar el passat

Mandela, l'ex-presoner més famós del món ens parla del futur de Sud-àfrica i de l'estat de les negociacions amb el govern de Pretòria.

Dr. Mandela, després de 27 anys de presó.

¿S'ha trobat amb una país nou o és el mateix de sempre?

—És clar que hi ha ciutats noves, vies ràpides noves. També és nou allò que anomenen zones grises, on races diferents poden viure juntes. En certs àmbits, fins i tot trobes menys discriminació racial, i ja no cal estar tement a tota hora per la teva vida. En aquest aspecte, sí que hi ha hagut un canvi. Tan sols en l'essencial, en el dret a l'autodeterminació de cadascú, no n'hi ha hagut cap, ni tan sols cap senyal de canvi.

—Quan veu els gratacles lluents, els costosos cotxes d'importació i tota aquesta riquesa de què gaudeix la Sud-àfrica blanca, ¿no sent cap amargor?

—A tots ens agradaria viure com ara els Oppenheimer. Voldríem instal·lar les nostres famílies en cases espacioses, menjar millor, fer viatges de vacances i estalviar diners per a l'educació dels nostres fills. Però nosaltres, els negres, encara som molt lluny d'això.

—¿És cert que 27 anys de presó poden oblidar-se?

—No els vull oblidar gens, jo. Nosaltres érem en una presó vigilada per blancs, i tots els presos polítics eren negres. A alguns dels meus companys de presó van apallisar-los de mort o van deixar-los tollits. Però no solament hi havia unes agressions físiques brutals. També hi havia terror psíquic. De fet, actualment jo no reeixo ni a pensar en el passat.

—¿No hi ha ningú que vostè faci responsable dels anys perduts?

—Quan per fi comencen les negociacions amb el govern, tots els sud-africans direm: prou, s'ha acabat, oblidem el passat i concentrem-nos en el que podem construir d'ara endavant.

—¿Significa l'amnistia per a tothom, també per als torturadors i assassins?

—Exactament. Sens dubte, hem de preparar amb molta cura l'opinió pública. L'anhel de venjança és molt natural. Els actes d'un home, per exemple, que ha mort set negres són difícils d'oblidar. Però si diem: "Prou, s'ha acabat", això ha de ser vàlid sense fer-hi cap diferència.

—Moltes atrocitats van ser perpetrades per les forces de seguretat que ara el protegeixen a vostè. ¿No li és difícil no veure en elles l'enemic?

—La situació de Sud-àfrica és comparable a les revolucions en altres parts de la terra. En aquest estadi de la revolució és inevitable treballar amb les mateixes forces de seguretat que anteriorment ens havien oprimat.

—Quan alliberin els presos polítics encara detinguts i tots els membres de l'ANC puguin tornar de l'exili, s'hauran satisfet les seves condicions prèvies per a negociar amb el govern. ¿Quan arribarà aquest moment?

—Encara hi ha uns altres factors desestabilitzadors que podrien alterar l'atmosfera d'unes negociacions. Per exemple ens preocupa la força creixent de les dretes radicals. Els seus membres amenacen l'ANC i han donat a entendre que preparen una guerra contra nosaltres.

—Sembla que les negociacions començaran en un futur no gaire llunyà. ¿Amb quines premisses no poden formalitzar cap compromís?

—La nostra reivindicació principal és: "One man, one vote", el mateix dret al vot per a tothom. Cada sud-africà ha de tenir el dret a l'autodeterminació. Nosaltres volem una Sud-àfrica democràtica on el color de la pell no signifiqui res. En això no pot existir cap compromís; però podem parlar de tota la resta, tal com s'escau en les solucions de problemes pacífiques.

—El president De Klerk vol garanties per a la minoria blanca. Demana els anomenats drets de grups i un veto per als blancs. ¿Vostès ho poden admetre

això?

—Si un grup de la població disposa d'un dret de veto basant-se en el seu color de pell, no pot existir cap Sud-àfrica democràtica sense diferències racials. Llaavors ens trobaríem en la mateixa situació que hem combatut al llarg de segles. No hi ha cap raó per a un veto. En la nostra Carta de Llibertat hem concretat que Sud-àfrica ha de pertànyer a tots els seus habitants, negres i blancs. Un catàleg de dret fonamental protegirà cada persona individualment i independentment del seu color de pell, i garantirà per exemple el dret a la llibertat d'expressió i a la llibertat de reunió.

—¿Creu que els blancs que ara són al poder, els que parlen l'afrikaans, es transformaran amb aquesta garantia?

—Amb el catàleg de dret fonamental, cada grup manté el dret al seu idioma propi, a la seva cultura pròpia, a tot el que conforma un grup. És prou clar per què De Klerk exigeix els denominats drets de grups. Encara vol mantenir el privilegi dels blancs de ser els senyors, mentre que els negres han de continuar sent servents. En això no ha canviat res, i no ho podem acceptar.

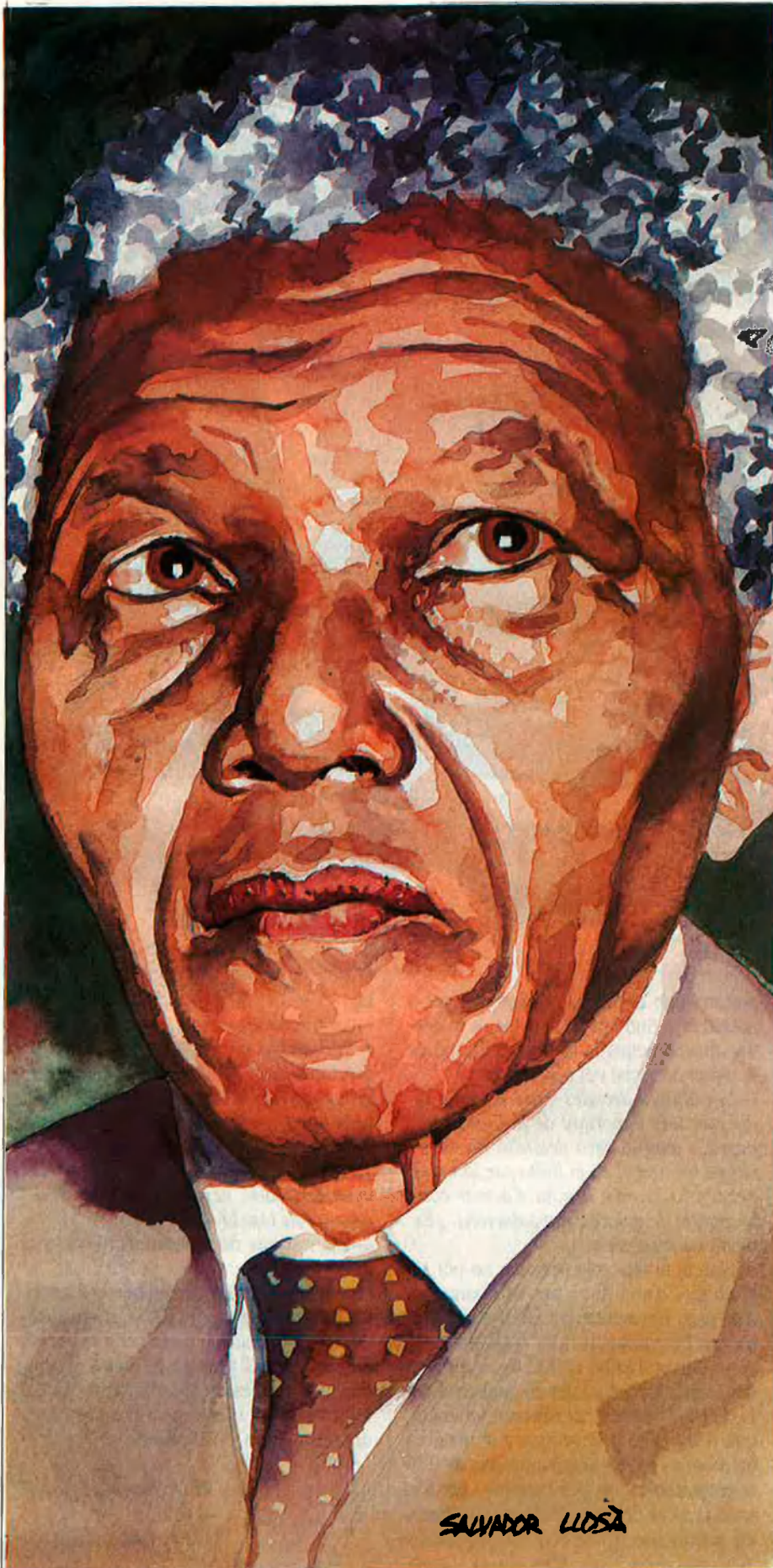
—¿L'ANC vol salvar a De Klerk?

—Aquest és l'únic camí, i no solament l'ANC sinó tot el poble sud-africà vol salvar De Klerk, perquè l'aclaparadora majoria dóna suport a cada organització i a cada polític que maldi per una Sud-àfrica sense barreres racials.

—Després de més de 40 anys d'apartheid, molts blancs són hostils a l'ANC. ¿Com ha de canviar això de la nit al dia?

—Ens esforcem amb tots els nostres mitjans per comprendre les pors dels blancs. Els assegurem que no han de témer res en un futur. Des que s'ha anul·lat la prohibició de l'ANC, molts blancs s'adhereixen al nostre moviment. És bon senyal.

—¿Per què l'ANC encara insisteix en la

SALVADOR LLOREN

continuació de la lluita armada?

—Com a organització política, l'ANC segueix l'estratègia d'abolir l'*apartheid*, d'enderrocar el domini del racisme i de crear una societat sense diferències racials. Fins que no s'hagin aconseguit aquests objectius, no podem revisar la nostra estratègia.

—*Els polítics de tot el món, fins i tot els del camp conservador, tanmateix rivalitzen per rebre'l, a vostè, com a un cap d'estat.*

—I jo ho celebrot. El fet que Europa Occidental i altres parts del món ens oferissin el seu suport fa suposar que, allà, les persones no creuen en els colors de la pell sinó en els drets humans. Però la preocupació pel senyor De Klerk en les negociacions presents també fa sospitar que nosaltres potser ens equivoquem que creiem que els blancs se sentien obligats a lluitar pels drets humans. ¿Per què no es pregunta com podem trobar una estratègia que alleugi tant la gestió d'Oliver Tambo com la de De Klerk? Aquesta seria la pregunta escaient.

—*Vostè mateix ha qualificat De Klerk d'home honrat.*

—Però ell també podria continuar actuant com abans. L'*apartheid* encara és en actiu. La policia i l'exèrcit continuen disparant contra els nostres partidaris i els maten; gent que s'agafa la llei per la seva pròpia mà—negres i blancs— i passa per boja; extremistes de dretes avancen per la sendera bèl·lica, i el govern no empra res.

—*La Carta de llibertat de l'ANC exigeix la nacionalització de monopolis industrials. ¿Com cal imaginar-s'ho: les empreses seran comprades, o bé expropiades?*

—La nacionalització, la participació del govern en l'economia, existeix arreu del món. Però també hi ha unes altres possibilitats d'aconseguir una redistribució econòmica. Si nosaltres volguéssim nacionalitzar per exemple les mines, demanaríem l'assessorament dels especialistes. Ells investigarien llavors el millor mètode de participació estatal. Això podria significar que el 51% de les accions pertanyen al govern i el 49% a la propietat privada, o a l'inrevés. Però també seria possible que el govern només en rebés el 33%. Quan parlo d'un repartiment just de les propietats, també penso en l'exemple del *Spiegel*, on una part considerable de l'empresa pertany als treballadors.

—*¿L'ANC no ha de revisar els seus conceptes de socialisme, després que els sistemes socialistes sobretot a l'Europa Oriental hagin fet fallida?*

Nelson Mandela i Bush en la Casa Blanca.

—Les condicions a Europa són completament diferents de les que hi ha a l'Àfrica. Però Àfrica aprendrà de l'experiència europea. Una de les flaqueses va consistir que a Europa no hi havia cap possibilitat de participar lliurement i democràticament de la vida pública. A l'Àfrica desenvoluparem el nostre propi camí cap al socialisme.

—*¿Quins aspectes tindrà, doncs?*

—No crec que ningú pugui traspasar a l'Àfrica les conseqüències dels esdeveniments europeus. Als països com ara Moçambic, Angola, Etiòpia i Zimbabwe els socialisme continuarà existint malgrat els esdeveniments europeus.

—*Ens fa l'efecte que, sense socialisme, aquests països aniran més bé. Fins ara ningú no ha trobat el camí particular del socialisme.*

—Jo els asseguro que les masses africanes no volen tenir res a veure amb el capitalisme. Aquesta és una diferència im-

portant amb Europa. Per exemple, per a nosaltres, a Sud-àfrica: la culpa de la nostra situació actual la té la combinació de la repressió racial i el capitalisme.

—*Les últimes dècades vostè ha estat el dirigent més important de la Sud-àfrica negra, i amb la seva detenció ha esdevingut un símbol en la lluita per la independència. A més, ara ha d'actuar com un polític de qui s'espera solucions. ¿És molta càrrega per a vostè?*

—Ningú, ni una sola persona, no pot ser el símbol d'una lluita per l'alliberament d'un país. El respecte per l'individu, el fomenta l'organització a la qual pertany. Amb Oliver Tambo l'ANC té un dirigent que hauria arribat a líder en qualsevol país. Ell ha impedit, desinteressadament, qualsevol culte personal per a si mateix i ha posat en joc els seus companys de lluita empresonats —jo, per exemple— per a la mobilització del país. Però, naturalment, els deures que m'han conferit em fan fe-

liç.

—*La possibilitat d'una solució pacífica a Sud-àfrica no havia estat mai tan gran com ara. A canvi, però, l'ANC ha de buscar un acord polític amb el govern blanc i, econòmicament, els caldrà l'ajuda dels homes de negocis blancs. ¿S'havia imaginat mai que l'alliberament seria així, negociant amb els seus enemics de tota la vida?*

—Els mitjans de comunicació, els experts i els observadors polítics han fet creure al món i a nosaltres que era inconcebible que el govern i l'ANC s'asseguessin mai a la mateixa taula per a negociar. Bé, ara és així. Encara hi haurà dificultats, però ens esforçarem a treure-les del mig. Per això només puc instar-los a ser optimistes com jo i De Klerk.

Hans Hoying
© Der Spiegel
Trad.: Carme Gala